Lietas Nr. A420202122
AA43-0043-26/10
ECLI:LV:ADAT:2026:0226.A420202122.17.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026. gada 26. februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Ieva Dambe, tiesneses Sandra Gintere un Linda Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas pēc /Persona A/ pieteikumiem ierosināta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /Persona A/ tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada janvāri un februāri un 2023. gada jūniju, kā arī par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /Persona A/ tiktu piešķirts lielāks mājokļa pabalsts par laika periodu no 2022. gada marta līdz 2022. gada jūnijam, no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam, kā arī no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam, sakarā ar /Persona A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 29. maija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam /Persona A/ pieder nekustamais īpašums /Adrese/, kadastra Nr. /numurs/, (turpmāk arī – dzīvoklis), kas sastāv no mākslinieku darbnīcas ar platību 179,37 m^2, kā arī tai piederošām domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas un zemesgabala. Dzīvoklī ir 11 telpas.

[2] Pieteicējs vērsās Rīgas Sociālajā dienestā (turpmāk – dienests) ar 2022. gada 27. janvāra iesniegumu, lūdzot aprēķināt mājokļa pabalstu par visu dzīvokļa platību.

Ar Rīgas domes Labklājības departamenta (šobrīd – Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departaments; turpmāk – departaments) 2022. gada 7. aprīļa lēmumu Nr. DL-22-145-ap (turpmāk – galīgais lēmums Nr. 1) atstāts negrozīts dienesta 2022. gada 16. februāra lēmums Nr. RSDL-22-5464-lsi (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 1) par mājokļa pabalsta aprēķinu, kurā konstatēts, ka pieteicēja ienākumi sedz mājokļa pabalsta aprēķināšanai izmantojamos normatīvos izdevumus.

Pieteicējs vērsās dienestā ar 2022. gada 5. oktobra iesniegumu, lūdzot citstarp aprēķināt un piešķirt mājokļa pabalstu.

Ar dienesta 2022. gada 6. oktobra lēmumu Nr. RSD-22-49855-ls (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 2) pieteicējam citstarp piešķirts mājokļa pabalsts 27,51 *euro* mēnesī no 2022. gada 1. oktobra līdz 2023. gada 31. martam.

Pieteicējs vērsās dienestā ar 2023. gada 5. aprīļa iesniegumu, lūdzot piešķirt mājokļa pabalstu par visu dzīvokļa platību.

Ar dienesta 2023. gada 12. aprīļa lēmumu Nr. RSD-23-49463-ls (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 3) pieteicējam piešķirts mājokļa pabalsts 10,69 *euro* par 2023. gada aprīli un 6,65 *euro* par 2023. gada maiju.

Ar departamenta 2023. gada 2. jūnija lēmumu Nr. DL-23-327-ap (turpmāk – galīgais lēmums Nr. 2) atstāts negrozīts sākotnējais lēmums Nr. 2 apstrīdētajā daļā par piešķirto mājokļa pabalsta apmēru un sākotnējais lēmums Nr. 3, pabalsta aprēķinā neiekļaujot visu dzīvokļa platību.

Pieteicējs vērsās dienestā ar 2023. gada 2. oktobra iesniegumu, lūdzot aprēķināt un piešķirt mājokļa pabalstu, kā arī veikt mājokļa pabalsta pārrēķinu.

Ar departamenta 2023. gada 6. novembra lēmumu Nr. DL-23-550-ap (turpmāk – galīgais lēmums Nr. 3) atstāts negrozīts dienesta 2023. gada 19. oktobra lēmums Nr. RSD-23-123461-ls (turpmāk – sākotnējais lēmums Nr. 4), ar kuru pieteicējam pārrēķināts mājokļa pabalsts, piešķirot 3,33 *euro* par 2023. gada jūliju, 24,79 *euro* par 2023. gada augustu un 14,64 *euro* par 2023. gada septembri, kā arī piešķirts mājokļa pabalsts 14,64 *euro* mēnesī par laika periodu no 2023. gada 1. oktobra līdz 31. decembrim un 44,64 *euro* mēnesī par laika periodu no 2024. gada 1. janvāra līdz 31. martam, pabalsta aprēķinā neiekļaujot visu dzīvokļa platību.

[3] Saistībā ar galīgo lēmumu Nr. 1, Nr. 2 un Nr. 3, ar kuriem atteikta mājokļa pabalsta aprēķināšana par visu dzīvokļa platību, pēc pieteicēja pieteikumiem ierosinātas administratīvās lietas, kā arī pieņemti un pievienoti lietai pieteikuma grozījumi.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 10. janvāra lēmumu administratīvās lietas apvienotas vienā tiesvedībā, lai izskatītu pieteicēja prasījumus par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru viņam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada janvāri un februāri un 2023. gada jūniju, izdošanu, kā arī par labvēlīgāka administratīvā akta, ar kuru viņam tiktu piešķirts lielāks mājokļa pabalsts par laika periodu no 2022. gada marta līdz 2022. gada jūnijam, no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam, kā arī no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam, ņemot vērā kopējo pieteicēja nekustamā īpašuma platību, izdošanu.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 29. maija spriedumu pieteikumi apmierināti daļēji, uzliekot pienākumu dienestam izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada februāri 13,05 *euro*, kā arī izdot labvēlīgāku administratīvo aktu, ar kuru viņam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada martu 16,67 *euro*. Pārējā daļā pieteikumi noraidīti. Spriedums motivēts šādi.

[4.1] Tiesa konstatēja, ka lietā ir strīds par to, vai pieteicējam noteiktos periodos pienākas mājokļa pabalsts, kurš turklāt tiktu aprēķināts atbilstoši visai viņam piederošā dzīvokļa platībai.

Tiesa konstatēja, ka tiesību normas, kas reglamentē mājokļa pabalsta piešķiršanas kārtību un apmēru, lietas izskatīšanas gaitā ir mainījušās. Atsaucoties uz Senāta judikatūru, tiesa atzina, ka lietā ir piemērojamas tiesību normas, kuras bija spēkā strīdus labuma pieprasīšanas brīdī, un sprieduma turpmākajā tekstā atsaucās uz tādām tiesību normu redakcijām, kas bija spēkā attiecīgajā brīdī.

[4.2] No Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – Palīdzības likums) 5. panta pirmās daļas un 32. panta un likuma „Par sociālo drošību” 11. panta tiesa secināja, ka sociālā palīdzība ir sniedzama nevis jebkurai personai (ģimenei), bet tikai tādai personai (ģimenei), kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi un pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību.

Atsaucoties uz Senāta judikatūru, tiesa norādīja, ka valsts (pašvaldības) pienākumam sniegt sociālo palīdzību ir subsidiārs raksturs (piemēram, *Senāta 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-393/2010, A42615407, 8. punkts*). Valsts un pašvaldības pienākums palīdzēt personai pastāv tiktāl, ciktāl persona pati vai personas, kas var tai palīdzēt, nespēj personu pietiekami nodrošināt, turklāt palīdzības apjoms ir atkarīgs no valsts un pašvaldības resursu daudzuma. Valsts un pašvaldības sniegta sociālā palīdzība vienmēr ir tikai subsidiārs sociālā atbalsta avots. Tās visupirms ir pašas personas tiesības un reizē arī pienākums – veidot savu dzīvi un labklājību, gādāt par saviem bērniem, saviem vecākiem (*Senāta 2011. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. SKA-75/2011, A42538108, 8. punkts*).

Tiesa uzsvēra, ka personas piederība kādai noteiktai sociālai grupai (pensionārs, invalīds u. tml.) saskaņā ar sociālo tiesību regulējumu netiek uzskatīta par priekšrocību sociālās palīdzības saņemšanā (ciktāl no tiesību normām neizriet kādi speciāli gadījumi, kad minētajam apstāklim var būt nozīme).

Periods no 2022. gada janvāra līdz 2022. gada jūnijam

[4.3] Pieteicējam atteikts piešķirt mājokļa pabalstu par konkrēto periodu, jo viņa ienākumi sedz mājokļa pabalsta aprēķināšanai izmantojamos normatīvos izdevumus.

Tiesa norādīja, ka Palīdzības likuma 35. panta pirmās daļas 2. punkts kā vienu no pamata sociālās palīdzības pabalstiem paredz mājokļa pabalstu – materiālu atbalstu ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai. Savukārt minētā panta ceturtā daļa noteic, ka mājokļa pabalsta apmērs tiek aprēķināts kā starpība starp garantēto minimālo ienākumu sliekšņu summu mājsaimniecībai un normatīvajos aktos noteiktajiem izdevumiem par mājokli un mājsaimniecības kopējiem ienākumiem.

Tiesa konstatēja, ka minētā likuma 33. panta pirmā daļa paredzēja, ka grantētais minimālais ienākumu slieksnis ir 109 *euro* vienīgajai personai mājsaimniecībā. Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 77. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka laikposmā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2022. gada 31. maijam pašvaldības, aprēķinot atsevišķi dzīvojošai pensijas vecuma personai Palīdzības likuma 35. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktā mājokļa pabalsta apmēru, garantētā minimālā ienākuma sliekšņu summai piemēro koeficientu 2,5 vai pašvaldības noteikto koeficientu, ja tas ir lielāks par šajā punktā noteikto. Tādi paši nosacījumi par laiku no 2022. gada 1. jūnija līdz 2022. gada 31. decembrim bija ietverti Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likuma (turpmāk – Energoresursu likums) 13. panta otrās daļas 1. punktā (*normas redakcijā, kas bija spēkā līdz 2022. gada 12. augustam, pēc tam periods un koeficients tika mainīti*).

Tiesa atzina, ka lietā nav strīda, ka pieteicēja mājsaimniecības sastāvā ir tikai pats pieteicējs, tādēļ viņa mājsaimniecības minimālo ienākumu slieksnis, ņemot vērā iepriekš minēto koeficientu, bija 272,5 *euro*.

[4.4] Tiesa secināja, ka lietā strīds ir citstarp par to, kā iestādes, pieņemot sākotnējo lēmumu Nr. 1 un galīgo lēmumu Nr. 1, noteica pieteicēja mājsaimniecības kopējos ienākumus. Iestādes ir uzskatījušas, ka viņa iepriekšējo trīs mēnešu vidējie ienākumi ir bijuši 299,81 *euro* mēnesī.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs 2021. gada 9. decembrī ir izņēmis no bankas konta 180 *euro* un pēc septiņām minūtēm iemaksājis 50 *euro* atpakaļ norēķinu kontā tajā pašā bankomātā. Ņemot vērā neilgo starplaiku starp minētajām darbībām, tiesa atzina par ticamu pieteicēja skaidroto, ka viņš ir atgriezis kontā daļu no iepriekš izņemtās naudas. Tiesa atzina, ka šos kontā atpakaļ iemaksātos 50 *euro* nav pamata uzskatīt par pieteicēja ienākumiem, jo tādējādi vieni un tie paši līdzekļi tiek ieskaitīti viņa ienākumos dubultā, lai gan pieteicēja ienākumi faktiski nebija palielinājušies.

Tiesa secināja, ka dienests, aizpildot pieteicēja iztikas līdzekļu deklarāciju, kopējos ienākumus ir aprēķinājis, pieskaitot viņa vecuma pensijai izņemtos un atpakaļ kontā iemaksātos 50 *euro*. Ne no sākotnējā lēmuma Nr. 1, ne arī no galīgā lēmuma Nr. 1 neizriet argumentācija, kādēļ pieteicēja no konta izņemtie līdzekļi, kas tika gandrīz nekavējoties ieskaitīti atpakaļ, būtu uzskatāmi par viņa papildu ienākumiem. Pieteicējs minēto situāciju ir skaidrojis dienestam adresētajā 2022. gada 3. janvāra iesniegumā, tomēr iestādes šiem apstākļiem savu vērtējumu nav sniegušas, kā arī dienests ir aizpildījis iztikas līdzekļu deklarāciju, nepamatoti ieskaitot kopējos ienākumos iepriekš minētos 50 *euro*. Pieteicējs minēto deklarāciju nav parakstījis.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka nav pamatots galīgajā lēmumā Nr. 1 norādītais, ka pieteicējs pats būtu iztikas līdzekļu deklarācijā norādījis ziņas par šādiem kopējiem ienākumiem.

Departamenta argumentu, ka pieteicējs neapstrīdēja dienesta 2022. gada 7. janvāra lēmumu par maznodrošinātas mājsaimniecības statusa piešķiršanu, kurā minēts ienākumu apmērs 299,81 *euro* mēnesī, tiesa atzina par neloģisku un konceptuāli nepareizu, jo jautājums par viņa atbilstību maznodrošinātas mājsaimniecības statusam un par mājokļa pabalsta piešķiršanu tika izlemts ar atsevišķiem dienesta lēmumiem. Izdodot administratīvo aktu, iestādei ir jāpārbauda lietas faktiskie un tiesiskie apstākļi attiecīgā lēmuma pieņemšanas brīdī. Līdz ar to tas, ka iepriekš dienests ir izdarījis secinājumus par kādiem faktiskajiem apstākļiem, neliedz pie minētā jautājuma vēlreiz atgriezties, pieņemot turpmākos lēmumus. Dienesta 2022. gada 7. janvāra lēmums par maznodrošinātas mājsaimniecības statusa piešķiršanu pieteicējam bija labvēlīgs, tādēļ nav saprotams, kādēļ viņam šāds lēmums būtu jāapstrīd, ja nav konstatējami šķēršļi faktiskos apstākļus pārvērtēt turpmāko lēmumu pieņemšanas ietvaros.

Tiesa atzina, ka nav nozīmes arī departamenta norādītajam, ka pieteicējs iesniegumos, ar kuriem apstrīdēja sākotnējo lēmumu Nr. 1, nav iebildis pret ienākumu aprēķināšanu. Sākotnējais lēmums Nr. 1 neietver argumentāciju par to, kā tika aprēķināti viņa ienākumi, tajā pat nav norādīts, kāds pieteicēja ienākumu apmērs ir ņemts vērā, aprēķinot, vai viņam pienākas mājokļa pabalsts.

Departamentam, pārskatot sākotnējā lēmuma Nr. 1 tiesiskumu, bija pienākums pārbaudīt, vai pieteicējam pienākas mājokļa pabalsts. Minētā pārbaude ietver arī pienākumu izvērtēt visus būtiskos faktiskos apstākļus atbilstoši tiesību normas tiesiskajam sastāvam, tostarp attiecībā uz pieteicēja ienākumu apmēru, par kuru viņš turklāt bija sniedzis skaidrojumu.

Tiesa atzina, ka dienests ir nepareizi noteicis un norādījis pieteicēja iztikas līdzekļu deklarācijā viņa kopējo ienākumu summu. Arī, pieņemot sākotnējo lēmumu Nr. 1 un galīgo lēmumu Nr. 1, šī kļūda nav labota, un mājokļa pabalsta aprēķinā formālu iemeslu dēļ turpināts izmantot nepareizi aprēķinātos pieteicēja kopējos ienākumus.

[4.5] Tiesa nepiekrita dienesta viedoklim, ka pieteicējs nav ievērojis ārpustiesas izskatīšanas kārtību attiecībā uz pieteikumu daļā par mājokļa pabalsta piešķiršanu par 2022. gada janvāri, jo tas, ka viņa 2022. gada 27. janvāra iesniegums ir iesniegts novēloti, ir pieteikuma pamatotības, nevis pieļaujamības jautājums. Vienlaikus tiesa atzina, ka ir konstatējams cits pamats pieteikuma noraidīšanai šajā daļā.

Tiesa norādīja, ka noteikumu Nr. 809 14. punkts paredz, ka mājokļa pabalstu piešķir ar to mēnesi, kurā pieņemts lēmums par pamata sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanu un trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa noteikšanu.

Tā kā lietā nav pārliecinošu pierādījumu, ka 2022. gada 27. janvāra iesniegums ir iesniegts vēlāk, tiesa šaubas tulkoja par labu pieteicējam, uzskatot, ka iesniegums ir iesniegts iestādē 2022. gada 27. janvārī. Vienlaikus tiesa atzina, ka pieteicējam nav tiesību pieprasīt, lai lēmums tiek pieņemts divu darbdienu laikā līdz 2022. gada 31. janvārim, jo noteikumu Nr. 809 13. punkts noteic, ka dienestam lēmums ir jāpieņem mēneša laikā no iesnieguma un visu nepieciešamo dokumentu saņemšanas.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzina, ka 2022. gada 27. janvāra iesnieguma novēlota iesniegšana ir šķērslis pretendēt uz mājokļa pabalstu par 2022. gada janvāri un pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu šajā daļā ir nepamatots un noraidāms.

[4.6] Palīdzības likuma 35. panta trešā daļa noteic, ka mājokļa pabalsta apmēru aprēķina, ņemot vērā šādus izdevumus: 1) par dzīvojamās telpas lietošanu (īres maksa, izdevumi par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām); 2) par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvojamās telpas lietošanu (siltumenerģija apkures un karstā ūdens nodrošināšanai, elektroenerģija, ūdens, dabasgāze, kanalizācija vai asenizācijas nodrošināšana, sadzīves atkritumu apsaimniekošana), ja tie nav ietverti īres maksā vai nepieciešamajos izdevumos par obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām; 3) ar telekomunikāciju pakalpojumiem un internetu saistītos izdevumus, kā arī izdevumus par ūdens skaitītāju uzstādīšanu un verifikāciju.

Tiesa konstatēja, ka minētā likuma 36. panta piektā daļa deleģē Ministru kabinetam noteikt mājokļa pabalsta aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtību un izdevumu pozīciju minimālās normas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai. Pašvaldība saistošajos noteikumos var paredzēt labvēlīgākus nosacījumus attiecībā uz izdevumu pozīciju normām, kā arī noteikt koeficientu garantētā minimālā ienākuma sliekšņu summai mājsaimniecībai un mājsaimniecību veidus, kuriem tiek piemērots koeficients mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai.

Balstoties uz šo deleģējumu izdotie noteikumi Nr. 809 citstarp noteic mājokļa pabalsta aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtību un izdevumu pozīciju minimālās normas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai. To 10. punkts paredz, ka mājokļa pabalsta apmēru aprēķina kā starpību starp garantētā minimālā ienākuma sliekšņu summu mājsaimniecībā un faktiskajiem izdevumiem (nepārsniedzot šo noteikumu 3. pielikumā vai pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktos mājokļa lietošanas izdevumus) un mājsaimniecības kopējiem ienākumiem, izmantojot noteikumos norādīto formulu.

Minētā 3. pielikuma 1.1. apakšpunkts noteic, ka mājokļa platība, kuru ņem vērā, apmaksājot izdevumus par dzīvojamo telpu īri, dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apkuri, ir 32 m^2 no mājokļa kopējās platības vienai personai mājsaimniecībā. Visu mājokļa platību pabalsta aprēķinā ņem vērā tikai tādā gadījumā, ja tas ir vienistabas mājoklis vai istaba kopīpašnieku mājoklī (*1.2.1. apakšpunkts*) vai arī ja divistabu mājoklī dzīvo un dzīvesvietu deklarējusi viena vai vairākas personas, kurām ir noteikta 1. vai 2. grupas invaliditāte, vai viena vai vairākas personas, kuras sasniegušas valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu (*1.2.2. apakšpunkts*).

Pamatojoties uz noteikumu Nr. 809 10. punktu pieņemto Rīgas domes 2021. gada 26. maija saistošo noteikumu Nr. 49 „Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas pilsētas pašvaldībā" (turpmāk – saistošie noteikumi Nr. 49) pielikuma 1.1. apakšpunkts paredz tādu pašu normatīvo mājokļa platību (32 m^2) vienas personas mājsaimniecībā, kuru ņem vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu. Saistošo noteikumu Nr. 49 [pielikuma] 1.2.2. apakšpunkts noteic, ka mājokļa pabalstu aprēķina par visu mājokļa platību tikai tādā gadījumā, ja divistabu mājoklī dzīvo un dzīvesvietu deklarējusi viena vai vairākas personas, kurām ir noteikta invaliditāte, vai viena vai vairākas personas, kuras sasniegušas valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu.

Tiesa secināja, ka minēto tiesību normu vienīgā atšķirība ir, ka saistošo noteikumu Nr. 49 1.2.2. apakšpunkta izņēmums attiecas uz visām invaliditātes grupām, ne tikai personām ar 1. un 2. grupas invaliditāti. Proti, šajā ziņā saistošo noteikumu Nr. 49 regulējums ir labvēlīgāks par attiecīgo regulējumu noteikumos Nr. 809.

Vienlaikus tiesa secināja, ka no minētajām normām nepārprotami izriet, ka likumdevējs nav paredzējis segt personas izdevumus par dzīvojamo telpu īri, dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apkuri pilnā apmērā, bet ir noteicis attiecīgo izdevumu minimālās normas. Pretēji pieteicēja viedoklim šāds skaidrs un nepārprotams deleģējums likumā ir ietverts gan Ministru kabinetam, gan arī pašvaldībai.

Tiesa uzsvēra, ka palīdzība ar mājokli saistītu izdevumu segšanā tāpat kā ikviena sociālā tiesība ir nodrošināma, ņemot vērā valsts un pašvaldības rīcībā esošos finanšu resursus. Tādējādi valsts un pašvaldība ir tiesīgas, izvērtējot savas iespējas, noteikt, kurām personām un kuros gadījumos sniegt palīdzību.

Tiesa papildus norādīja, ka sociālās tiesības, pie kurām pieder arī sociālā palīdzība, ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus arī īpašas tiesības, jo to īstenošana ir atkarīga no katras valsts ekonomiskās situācijas un pieejamajiem resursiem. Tādējādi sociālā palīdzība netiek sniegta visiem, kas to vēlētos, bet tikai vadoties pēc noteikta dzīves apstākļu līmeņa. Attiecīgais dzīves apstākļu līmenis tiek noteikts ar normatīvo aktu. Tas, vai ar normatīvo aktu noteiktais līmenis ir vai nav pietiekams, ir valsts sociālās politikas, nevis tiesas izvērtēšanas jautājums. Tiesas kompetencē nav iejaukties šajā politikā un noteikt citu dzīves līmeņa standartu, nekā to izdarījis likumdevējs (*Senāta 2007. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-118/2007, A42254704, 13. punkts*).

Valstij vai pašvaldībai, sniedzot sociālo palīdzību, ir jāvadās pēc tās rīcībā esošajiem resursiem. Tieši šo resursu pietiekamība vai nepietiekamība ir priekšnoteikums attiecīgam normatīvam regulējumam, ar kuru tiek noteikts to personu loks, kurām ir sniedzama sociālā palīdzība, kā arī sociālās palīdzības veidi un apmērs. Lai arī saprotams, ka individuālā gadījumā persona var uztvert šo normatīvo regulējumu kā netaisnīgu, ir jārēķinās, ka valstij un pašvaldībai ir jānodrošina sociālās palīdzības sniegšana ievērojamam personu skaitam. Nepamatoti piešķirot normatīvajos aktos paredzēto sociālo palīdzību, tiek samazināti tie resursi, kas ir paredzēti citām personām, kuras atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kritērijiem sociālās palīdzības saņemšanai.

Pats par sevi apstāklis, ka sociālās palīdzības ietvaros netiek kompensēti visi ar mājokļa lietošanu saistītie izdevumi pilnā apmērā (tostarp par visu mājokļa platību), neliecina, ka attiecīgās tiesību normas, kas noteic sociālās palīdzības ierobežojumus, būtu neatbilstošas augstāka juridiska spēkā tiesību normām. Normas neatņem pieteicējam tiesības uz sociālo nodrošinājumu vispār, bet gan paredz noteiktus priekšnoteikumus mājokļa pabalsta piešķiršanai un apmēram. Līdz ar to tiesa konkrētās lietas apstākļos nesaskatīja nepieciešamību vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā.

[4.7] Tiesa konstatēja, ka pieteicēja mājokļa platība ir 179,37 m^2, tajā ir 11 telpas. Tādējādi tiesa secināja, ka viņš dzīvo dzīvoklī, kura platība ievērojami pārsniedz likumdevēja normatīvi noteikto platību, kas atzīta par atbilstošu

personas pamatvajadzību nodrošināšanai. Tiesa atzina, ka iestādes pamatoti norāda, ka saskaņā ar likuma „Par sociālo drošību” 9. pantu personai ir tiesības uz pabalstu ar *piemērota* dzīvokļa nodrošināšanu saistīto izdevumu segšanai. Tā kā dzīvoklis vairāk kā piecas reizes pārsniedz normatīvo platību, viņš tajā dzīvo viens, nespējot to apmaksāt, dzīvoklis nav atzīstams par *piemērotu* dzīvokli vienai personai likuma „Par sociālo drošību” 9. panta izpratnē. Līdz ar to tiesa nesaskatīja iestāžu kļūdas minētā panta interpretācijā.

Tiesa nepiekrita pieteicēja viedoklim par termina „piemērots dzīvoklis” izpratni, proti, tas esot lietojams kontekstā ar personas tiesībām uz labiem dzīves apstākļiem, tādēļ esot jāsniedz palīdzība, lai nepiemērotu mājokli padarītu par piemērotu, ja pieteicējam pašam trūkst līdzekļu un viņš jau ir pensijas vecumā. Tiesa norādīja, ka likums „Par sociālo drošību” noteic sociālās drošības sistēmas veidošanas un darbības principus, personu galvenās sociālās tiesības un pienākumus, kā arī to īstenošanas pamatnosacījumus. Taču atbilstoši tā 1. panta ceturtajai daļai sociālās tiesības tiek īstenotas saskaņā ar īpašiem likumiem, kuri noteic šo tiesību saturu un īstenošanas kārtību. Šajā gadījumā tas ir Palīdzības likums, kurā detalizēti noteikti sociālās palīdzības sniegšanas pamatprincipi un klienta tiesības un pienākumi, kā arī uz šā likuma pamata izdotie noteikumi Nr. 809, kuros noteikta mājokļa pabalsta aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtība un izdevumu pozīciju minimālās normas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai, kā arī saistošie noteikumi Nr. 49, kuros savukārt noteikti sociālās palīdzības pabalstu veidi un apmērs un pabalstu pieprasīšanas, piešķiršanas un saņemšanas kārtība Rīgas valstspilsētas pašvaldībā (sal. *Senāta 2023. gada 21. decembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-547/2023, ECLI:LV:AT:2023:1221.A420293721.15.L, 11. punkts*).

Īstenojot likuma „Par sociālo drošību” 9. pantā noteikto personas tiesību, likumdevējs ir paredzējis, ka tiesību normās noteiktajos gadījumos personai ir tiesības uz mājokļa pabalstu. Tiesa vērsa pieteicēja uzmanību, ka mājokļa pabalsta mērķis nav segt jebkādus personas ar mājokli saistītus izdevumus, tostarp tādus, kas ir saistīti ar mājokļa tehniskā stāvokļa uzlabošanu, bet gan tikai tos, kas ir konkrēti paredzēti tiesību normās (nepārsniedzot noteikto apmēru). Proti, mājokļa pabalsts tiek piešķirts, nevis lai uzlabotu pieteicēja mājokļa tehnisko stāvokli, bet lai kompensētu ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus. Līdz ar to nav nozīmes tiem pieteicēja argumentiem un pierādījumiem, kas attiecas uz dzīvokļa tehnisko stāvokli.

[4.8] Nav strīda, ka dzīvoklis nav divistabu mājoklis. Līdz ar to attiecībā uz pieteicēju nav piemērojams noteikumu Nr. 809 3. pielikuma 1.2.2. apakšpunktā un saistošo noteikumu Nr. 49 pielikuma 1.2.2. apakšpunktā minētais izņēmums, kad mājokļa pabalsts tiek aprēķināts par visa mājokļa platību. Minēto neietekmē tas, ka pieteicējs ir persona, kura ir sasniegusi valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu.

Pieteicējs nepamatoti uzskata, ka būtiskākais noteikumu Nr. 809 [3. pielikuma] 1.2. apakšpunkta kritērijs ir tas, ka persona ir pensionārs, nevis tas, ka persona dzīvo divistabu mājoklī. Tiesa uzsvēra, ka pieteicēja norādītā norma satur vairākus kumulatīvi, nevis alternatīvi piemērojamus kritērijus. Lai piemērotu normā noteikto izņēmumu, ir nepieciešams konstatēt visu priekšnoteikumu iestāšanos, tostarp, ka mājokļa pabalsts ir pieprasīts attiecībā uz divistabu mājokli. Ja kāds no kumulatīvi noteiktajiem kritērijiem neizpildās, normas piemērošanai nav tiesiska pamata.

Tiesa atzina, ka, aprēķinot mājokļa pabalstu, dienests un departaments pamatoti ņēma vērā normatīvi noteikto mājokļa platību, kas šajā strīdus periodā bija 32 m^2 (*noteikumu Nr. 809 3. pielikuma 1.1. apakšpunkts un saistošo noteikumu Nr. 49 pielikuma 1.1. apakšpunkts*).

[4.9] Pamatojoties uz Palīdzības likuma 36. panta trešās daļas 2. punktu, tiesa atzina, ka, vēršoties dienestā 2022. gada 27. janvārī ar iesniegumu par mājokļa pabalsta piešķiršanu, labvēlīga lēmuma gadījumā pabalsts bija piešķirams uz sešiem mēnešiem.

Tā kā dienests un departaments bija nepareizi noteikuši pieteicēja ienākumu kopējo apmēru, tad uz aprēķinu pamata tiesa atzina, ka garantētā minimālā ienākuma (ņemot vērā koeficientu) un normatīvo izdevumu par mājokli summa pieteicēja ienākumus pārsniedz par 13,05 *euro*. Līdz ar to viņam par 2022. gada februāri pienācās mājokļa pabalsts 13,05 *euro*.

Ņemot vērā to, ka pieteicējs vēlējās saņemt mājokļa pabalstu par visu dzīvokļa platību (proti, lielākā apmērā), tiesa pieteikumu šajā daļā apmierināja daļēji, uzliekot pienākumu dienestam izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru viņam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada februāri 13,05 *euro*.

[4.10] Tiesa konstatēja, ka pieteicējam strīdus perioda ietvaros par vairākiem mēnešiem jau ir ticis izmaksāts mājokļa pabalsts.

Pieteicējs tiesas sēdē apstiprināja, ka vēlas, lai par 2022. gada janvāri un februāri, kad mājokļa pabalsts netika piešķirts vispār, tas tiktu piešķirts, bet par periodu no 2022. gada marta līdz 2022. gada jūnijam – lai mājokļa pabalsts tiktu piešķirts par visu dzīvokļa platību. Tādējādi tiesa secināja, ka viņš vēlas labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu par periodu no 2022. gada marta līdz 2022. gada jūnijam, kurā dienests mājokļa pabalstu ir piešķīris, bet pieteicēja ieskatā viņam pienākas lielāks pabalsts. Līdz ar to tiesa precizēja, ka pieteikums daļā par minēto periodu ir par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

Lai arī pieteicējs nebija apstrīdējis dienesta 2022. gada 27. aprīļa lēmumu, ar kuru viņam tika pārrēķināts mājokļa pabalsts par 2022. gada martu un piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada aprīli–septembri, tiesa nepiekrita departamenta viedoklim, ka tādēļ tiesai nav pamata vērtēt, vai un kāds pabalsts pieteicējam pienākas par periodu no 2022. gada aprīļa līdz 2022. gada jūnijam. Tiesa norādīja, ka pieteicējs, ievērojot likumā noteikto ārpustiesas izskatīšanas kārtību, ir vērsies gan iestādē par mājokļa pabalsta piešķiršanu par laiku no 2022. gada janvāra līdz 2022. gada jūnijam, gan arī pēc tam tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par strīdus periodu par visu dzīvokļa platību. Līdz ar to ārpustiesas izskatīšanas kārtība ir ievērota. Tas, ka pēc galīgā lēmuma Nr. 1 pieņemšanas dienests ir piešķīris pieteicējam mājokļa pabalstu par minēto periodu, nozīmē tikai to, ka attiecīgi ir precizējams pieteikuma priekšmets.

Vienlaikus tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav apstrīdējis dienesta 2022. gada 27. aprīļa lēmumu daļā par mājokļa pabalsta piešķiršanu par 2022. gada jūliju, augustu un septembri. Tādēļ lietā par šo periodu strīds nepastāv, ko pieteicējs apstiprināja tiesas sēdē, norādot, ka strīds ir par periodu no 2022. gada 1. oktobra līdz 2023. gada 31. martam, kā arī par 2023. gada aprīli un maiju.

[4.11] Tiesa konstatēja, ka normatīvo izdevumu aprēķins, ko dienests ņem vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu par 2022. gada martu, ir pareizs. Tomēr nepamatoti palielinot pieteicēja vidējos ienākumus, nepareizi aprēķināts, ka viņam par šo periodu pienācās mājokļa pabalsts tikai 1,78 *euro*. Tiesa uz aprēķinu pamata ņēma vērā, ka garantētā minimālā ienākuma (ņemot vērā koeficientu) un normatīvo izdevumu par mājokli summa pārsniedz pieteicēja ienākumus par 18,45 *euro*. Līdz ar to viņam par 2022. gada martu pienācās mājokļa pabalsts 18,45 *euro*, nevis tikai 1,78 *euro*.

Ņemot vērā, ka pieteicējs vēlējās saņemt mājokļa pabalstu par visu dzīvokļa platību (proti, lielākā apmērā), pieteikums arī šajā daļā apmierināts daļēji, nosakot dienestam pienākumu izdot labvēlīgāku administratīvo aktu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada martu 16,67 *euro*.

[4.12] Attiecībā uz strīdus perioda daļu no 2022. gada aprīļa līdz jūnijam tiesa konstatēja, ka dienests aprēķinos ņēmis vērā pieteicēja mājsaimniecības kopējos ienākumus, kas atbilst pieteicēja vecuma pensijas apmēram. Tā kā pieteicējs neiebilda par kopējo ienākumu noteikšanu šajā perioda daļā, ne arī izvirzīja citus argumentus par to, ka mājokļa pabalsts būtu aprēķināts nepareizi, tiesa atzina, ka saistībā ar šo periodu strīds ir tikai par to, vai mājokļa pabalsts ir aprēķināms par visu dzīvokļa platību. Tiesa atsaucās uz jau iepriekš secināto, ka mājokļa pabalsta aprēķināšanā ir jāņem vērā normatīvi noteiktā mājokļa platība, kas šajā strīdus periodā bija 32 m^2, ko iestādes ir ņēmušas vērā. Tiesa aprēķinu kļūdas nekonstatēja.

Nepastāvot priekšnoteikumiem labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts lielāks pabalsts par periodu no 2022. gada aprīļa līdz 2022. gada jūnijam, pieteikums šajā daļā noraidīts.

Periods no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada martam

[4.13] Tiesa konstatēja, ka šajā periodā nav strīda par to, ka, aprēķinot pabalstu, būtu nepareizi noteikti pieteicēja ienākumi. Pieteicējs pret mājokļa pabalsta aprēķinu iebilst, uzskatot, ka tas ir jāaprēķina par visu dzīvokļa platību.

Citi iebildumi par aprēķina pareizību nav izteikti. Līdz ar to tiesa secināja, ka arī saistībā ar šo periodu strīds lietā ir tikai par to, vai mājokļa pabalsts ir aprēķināms par visu dzīvokļa platību.

Tiesa atzina, ka arī šajā periodā nav pamata mājokļa pabalsta aprēķinā ņemt vērā visu dzīvokļa platību. Veicot pabalsta aprēķinu, iestādes pamatoti ir piemērojušas tiesību normās normatīvi noteikto mājokļa platību, kas šajā periodā vēl joprojām bija 32 m^2. Tiesa aprēķinu kļūdas nekonstatēja. Tiesa konstatēja, ka dienests ir pamatoti piemērojis Energoresursu likuma 13. panta $2.^1$ daļā noteikto piemērojamo koeficientu. Tiesa atzina, ka par šo periodu mājokļa pabalsts pieteicējam aprēķināts pareizi.

Nepastāvot priekšnoteikumiem labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts lielāks pabalsts par periodu no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada martam, pieteikums šajā daļā noraidīts.

Periods no 2023. gada aprīļa līdz 2024. gada martam

[4.14] Tā kā, izskatot 2023. gada 5. aprīļa iesniegumu, dienestam bija jālemj, vai pieteicējam pienākas mājokļa pabalsts par sešiem mēnešiem, nevis tikai par 2023. gada aprīli un maiju, tiesa atzina, ka saistībā ar sākotnējo lēmumu Nr. 3 strīdus periods ir no 2023. gada aprīļa līdz septembrim. Ņemot vērā, ka dienests par 2023. gada jūliju, augustu un septembri ir piešķīris mājokļa pabalstu, tostarp ņemot vērā, ka šajā periodā to aprēķina par mājokļa 50 m^2, tiesa precizēja, ka pieteicēja gribai atbilstošs ir prasījums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2023. gada jūniju, un labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu piešķirts lielāks pabalsts par 2023. gada aprīli, maiju, jūliju, augustu un septembri.

[4.15] Tiesa konstatēja, ka par 2023. gada aprīli un maiju pieteicējam ir piešķirts mājokļa pabalsts, un nav strīda, ka tā aprēķinā būtu nepareizi noteikti viņa ienākumi. Atzīstot, ka arī šajā gadījumā pieteicējs pret mājokļa pabalsta aprēķinu iebilst, uzskatot, ka pabalsts ir jāaprēķina par visu dzīvokļa platību, citus iebildumus par mājokļa pabalsta par 2023. gada aprīli un maiju aprēķina pareizību neizsakot, tiesa secināja, ka arī saistībā ar šo periodu strīds lietā ir tikai par to, vai mājokļa pabalsts ir aprēķināms par visu dzīvokļa platību.

Balstoties uz jau iepriekš izdarītajiem secinājumiem, tiesa atzina, ka arī šajā strīdus periodā nav pamata mājokļa pabalsta aprēķinā ņemt vērā visu dzīvokļa platību. Veicot mājokļa pabalsta aprēķinu, iestādes pamatoti ir piemērojušas tiesību normās normatīvi noteikto mājokļa platību, kas šajā strīdus periodā vēl joprojām bija 32 m^2.

Tiesa aprēķinu kļūdas nekonstatēja. Papildus atzina, ka lietā nav strīda, ka pieteicējs nav prasījis dienestā mājokļa pabalsta pārrēķinu par maiju, tāpēc neņēma vērā tiesā iesniegtās kvītis par izdevumiem 2023. gada maijā, pārbaudot par maiju piešķirtā mājokļa pabalsta pareizību. Tiesa konstatēja, ka dienests ir pamatoti piemērojis Energoresursu likuma 13. panta $2.^1$ daļā noteikto piemērojamo koeficientu. Tiesa atzina, ka par 2023. gada aprīli un maiju mājokļa pabalsts pieteicējam aprēķināts pareizi.

Nepastāvot priekšnoteikumiem par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts lielāks pabalsts par 2023. gada aprīli un maiju, pieteikums šajā daļā noraidīts.

[4.16] Tiesa norādīja, ka tiesības uz mājokļa pabalstu par 2023. gada jūniju apspriežamas pēc tiesību normām, kas bija spēkā 2023. gada 5. aprīlī, kad pieteicējs vērsās dienestā. Energoresursu likuma 13. panta $2.^1$ daļā norādītais koeficients 3 mājsaimniecības garantētā minimālā ienākuma sliekšņu summai tika piemērots tikai līdz 2023. gada 31. maijam un neattiecās uz jūniju. Arī grozījumi Palīdzības likumā, kas noteica jaunus minimālo ienākumu sliekšņus sociālās palīdzības sniegšanai, kā arī grozīja vairākas normas, kas attiecas uz mājokļa pabalsta aprēķināšanu, nebija spēkā, kad pieteicējs vērsās dienestā.

Tiesa konstatēja, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 809 $10.^2$ punktu (*spēkā no 2023. gada 9. jūnija*), ja mājsaimniecībai deklarācijas periodā nav aprēķināts un piešķirts mājokļa pabalsts, tai ir tiesības pieprasīt sociālajam dienestam veikt mājokļa pabalsta aprēķinu ne vairāk kā par deklarācijas perioda iepriekšējiem trim kalendāra mēnešiem, uzrādot rēķinus vai kvītis par katru konkrēto mēnesi. Pieteicējs iesniegumu par mājokļa pabalsta pārrēķinu dienestā iesniedza tikai 2023. gada 2. oktobrī, kad mājokļa pabalsta aprēķinu par 2023. gada jūniju vairs nevarēja veikt. Tā

kā par 2023. gada jūniju pieteicējs neprasīja mājokļa pabalsta pārrēķinu, tiesa atzina, ka nav pamata apspriest, vai viņam pienāktos mājokļa pabalsts saskaņā ar vēlāk spēkā stājušām tiesību normām. Tiesa norādīja, ka Palīdzības likuma pārejas noteikumu 54. punkts nav piemērojams, jo ar sākotnējo lēmumu Nr. 3 pieteicējam pabalsts par 2023. gada jūniju netika piešķirts.

Tiesa atzina, ka normatīvos izdevumus, kas tika ņemti vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu, sākot ar 2023. gada aprīli (tātad arī par 2023. gada jūniju, jo 2023. gada 5. aprīlī vēl nebija zināmi faktiskie izdevumi par šo mēnesi), veidoja attiecīgā proporcionāli 32 m^2 aprēķinātā daļa no izdevumiem. Tiesa uz aprēķinu pamata atzina, ka pieteicēja ienākumi bija pietiekoši, lai apmaksātu normatīvos izdevumus par mājokli, jo viņa rīcībā palika 211,35 *euro*.

Nepastāvot priekšnoteikumiem labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2023. gada jūniju, pieteikums šajā daļā noraidīts.

[4.17] Vērtējot, vai pieteicējam piešķirams lielāks pabalsts par laiku no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam, tiesa ņēma vērā, ka ar sākotnējo lēmumu Nr. 4 viņam par šo periodu jau ir piešķirts pabalsts noteiktā apmērā. Tā kā viņš nemainīgi uzskata, ka pabalsts ir aprēķināms par visu dzīvokļa platību, nevis tikai par normatīvo daļu, tiesa atzina, ka arī saistībā ar šo periodu strīds lietā ir par to, vai mājokļa pabalsts ir aprēķināms par visu dzīvokļa platību. Papildus pieteicējs iebilst pret pabalsta aprēķinu par 2023. gada jūliju, jo uzskata, ka nav ņemti vērā izdevumi par elektroenerģiju.

Ņemot vērā noteikumu Nr. 809 (*redakcijā, kas ir spēkā no 2023. gada 1. jūnija*) 10. punktu un 3. pielikuma 1.3. apakšpunktu, kā arī identisko regulējumu Rīgas domes 2023. gada 12. jūlija saistošo noteikumu Nr. RD-23-220-sd „Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas valstspilsētas pašvaldībā” (turpmāk – saistošie noteikumi Nr. 220) 11.3. apakšpunktā, tiesa secināja, ka no 2023. gada 1. jūnija noteikumos Nr. 809 normatīvā platība no mājokļa, kas ir ņemama vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu, tika palielināta no 32 m^2 uz 50 m^2. Vienlaikus vēl joprojām tika noteikts, ka visu mājokļa platību pabalsta aprēķinā ņem vērā, ja tas ir vienistabas mājoklis vai istaba kopīpašnieku mājoklī (*noteikumu Nr. 809 3. pielikuma 1.2.1. apakšpunkts*) vai arī – ja divistabu mājoklī dzīvo un dzīvesvietu deklarējusi viena vai vairākas personas, kurām noteikta 1. vai 2. grupas invaliditāte, vai viena vai vairākas personas, kuras sasniegušas valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu (*noteikumu Nr. 809 3. pielikuma 1.2.2. apakšpunkts*). Labvēlīgāki noteikumi šajā sakarā saistošajos noteikumos Nr. 220 nav ietverti. Tādējādi tiesa secināja, ka, lai arī mainījās normas, kas reglamentē mājokļa pabalsta piešķiršanas kārtību, tomēr nemainīgs ir palicis iepriekš tiesību normās ietvertais pamatprincips, ka mājokļa pabalsts tiek aprēķināts tikai par normatīvi noteiktu mājokļa platību. Tiesa atzina, ka līdz ar to nav pamata izdarīt citādus, no iepriekš šajā spriedumā izdarītajiem secinājumiem atšķirīgus secinājumus attiecībā uz pieteicēja tiesībām pieprasīt un saņemt mājokļa pabalstu par visu viņam piederošā dzīvokļa platību. Tiesa secināja, ka dienests sākotnējā lēmumā Nr. 4 pamatoti aprēķinājis mājokļa pabalstu pieteicējam par 50 m^2, nevis par visu mājokļa platību.

Attiecībā uz pieteicēja iebildumu par vērā neņemtajiem izdevumiem par elektroenerģiju tiesa konstatēja, ka pieteicēja 2023. gada 2. oktobra iesniegumam ir pievienots maksājuma uzdevums par 2,97 *euro*samaksu AS „Latvenergo”. Minētais maksājums nav datēts ar konkrētu datumu, rēķins nav pievienots. Dienests, aprēķinot mājokļa pabalstu par jūniju, attiecībā uz izdevumiem par elektroenerģiju ņēma vērā 2023. gada marta izdevumus (2,46*euro*), jo, pieprasot mājokļa pabalstu par 2023. gada jūliju, pieteicējs neiesniedza nevienu rēķinu, kurš būtu izrakstīts jūlijā. No noteikumu Nr. 809 2.6. apakšpunkta un saistošo noteikumu Nr. 202 9. punkta tiesa secināja, ka mājokļa pabalsts tiek piešķirts tādu konkrētu izdevumu (nepārsniedzot noteikto apmēru) segšanai, kurus persona var dokumentāri pamatot. Proti, lai varētu kādus maksājumus vispār attiecināt uz izdevumiem, kas ir saistīti ar mājokļa lietošanu, mājokļa pabalsta saņemšanā ieinteresētajai personai jāiesniedz dokumenti, kas apliecina konkrētu izdevumu par konkrētajiem pakalpojumiem esību. Arī gadījumos, kad izdevumu noteikšanai ir paredzēta iespēja ņemt vērā skaitītāju rādījumus, personai ir jāspēj ticami pamatot konkrētu izdevumu apmēru, kas savukārt ir atkarīgs gan no sniegto pakalpojumu apmēra (piemēram, izlietotā ūdens vai elektrības daudzuma), gan piemērojamajiem tarifiem. Tādēļ nav pietiekami, ka persona iesniedz tikai maksājumu apliecinošu dokumentu, jo tas, ka ir radušies kādi izdevumi, pats par sevi nenozīmē, ka tie ir radušies saistībā ar konkrētu mājokli vai par noteiktu periodu. Tiesa arī ņēma vērā, ka saskaņā ar noteikumu Nr. 809 3. pielikuma 5.1. apakšpunktu attiecībā uz elektrību likumdevējs ir paredzējis kompensēt izdevumus ierobežotā apmērā. Tā kā pieteicējs neiesniedza dienestā

pakalpojuma sniedzēja rēķinu, dienests nevarēja pārliecināties par pieteicēja patērētajām kWh un to, vai veiktais maksājums vispār ir saistīts ar dzīvokli. Tiesa atzina, ka dienests mājokļa pabalsta aprēķinā par 2023. gada jūliju pamatoti ņēma vērā tam pēdējos zināmos un dokumentāri apliecinātos pieteicēja izdevumus par elektroenerģiju. Minētais nebija šķērslis pieteicējam pēc sākotnējā lēmuma Nr. 4 saņemšanas vērsties dienestā ar lūgumu par mājokļa pabalsta pārrēķinu par jūliju, pievienojot iesniegumam pakalpojuma sniedzēja rēķinu, lai pamatotu izdevumus par elektroenerģiju. Tā kā pieteicējs dienestā nevērsās ar šādu lūgumu, tiesa nevērtēja, vai viņam pienāktos šāds pārrēķins, jo izskatāmajā lietā tiesai ir jāpārbauda, vai pieteicējam pienācās mājokļa pabalsts, balstoties uz tiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kas pastāvēja 2023. gada 2. oktobrī, kad pieteicējs vērsās dienestā.

Tiesa aprēķinu kļūdas nekonstatēja un atzina, ka dienests ir ņēmis vērā pieteicēja vidējos mēneša ienākumus tobrīd un ienākumu mediānu saskaņā ar Palīdzības likuma 33. panta pirmo daļu un atbilstoši minētā likuma 33. panta otrajai daļai atbilstoši noteicis pieteicējam garantēto minimālo ienākumu slieksni, tam pareizi piemērojot koeficientu 2,5, pamatojoties uz minētā likuma 35. panta piektās daļas 1. punktu. Tiesa atzina, ka par periodu no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam mājokļa pabalsts pieteicējam aprēķināts pareizi.

Nepastāvot priekšnoteikumiem labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts lielāks pabalsts par periodu no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam, pieteikums šajā daļā noraidīts.

Pārējie pieteicēja iebildumi

[4.18] Tiesa atzina par nepamatotu pieteicēja atsaukšanos uz Administratīvā procesa likuma 66. pantu, norādot, ka dienestam, lemjot par mājokļa pabalsta piešķiršanu, nav rīcības brīvības no tiesību normā noteiktajām vairākām tiesiskajām sekām izvēlēties piemērotākās sekas. Iestādei ir jāpārbauda, vai izpildās tiesību normās noteiktie priekšnoteikumi sociālās palīdzības piešķiršanai. Ja priekšnoteikumi izpildās, sociālā palīdzība tiek piešķirta, ja neizpildās – iestāde atsaka sniegt sociālo palīdzību. Tātad tiesiskās sekas – sociālās palīdzības piešķiršana vai tās atteikums – izriet no tiesību normām. Tādējādi dienests, lemjot par mājokļa pabalsta piešķiršanu, izdod obligāto administratīvo aktu. Šādā situācijā nav konstatējama rīcības brīvība vai lietderības apsvērumu izdarīšanas nepieciešamība.

Tiesa konkrētajā gadījumā nekonstatēja īpašu, netipisku gadījumu, lai būtu iemesls domāt, ka likumdevējs tādas situācijas iestāšanās iespējamību likumdošanas procesā nebūtu apsvēris.

Tiesa norādīja, ka par likumdevēja apsvērumiem liecina 2023. gada 8. marta likuma „Grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) (*/Tīmekļvietne A/*), kurā norādīts, ka saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes sniegto informāciju 2021. gadā apdzīvota tradicionālā mājokļa vidējā platība uz vienu iedzīvotāju ir 32,3 m^2 un ka visneaizsargātākās ir atsevišķi dzīvojošas personas ar invaliditāti un atsevišķi dzīvojošas pensijas vecumu sasniegušas personas, īpaši, ja tās dzīvo lauku viensētās, kuru platība pārsniedz vidējos rādītājus. Tiesa secināja, ka likumdevējs ir izdarījis samērīguma apsvērumus, pārskatot un palielinot no 32 m^2 līdz 50 m^2 iepriekš normatīvi noteikto mājokļa platību, kura ir jāņem vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu.

[4.19] Attiecībā uz pieteicēja norādi, ka iestādes nepamatoti nav piemērojušas Palīdzības likuma 36. panta pirmās daļas 2. punktu, atbilstoši kuram viņam piederošais dzīvoklis neesot uzskatāms par īpašumu un naudas līdzekļu uzkrājumu, tiesa uzsvēra, ka no lietas materiāliem neizriet, ka mājokļa pabalsts pieteicējam netiktu piešķirts (tostarp tādā apmērā, kā viņš vēlas) tā iemesla dēļ, ka viņam pieder dzīvoklis, vai tāpēc, ka iestādes būtu uzskatījušas dzīvokli par īpašumu minētās normas izpratnē. Tā kā dzīvoklis ir pieteicēja vienīgais nekustamais īpašums, tā piederība nav šķērslis sociālās palīdzības saņemšanai. Iestādes nav izteikušas pretēju viedokli.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2025. gada 29. maija spriedumu daļā, ar kuru mājokļa pabalsts nav aprēķināts par visu platību, pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, norādot turpmāk minētos argumentus.

[5.1] Tiesa nepamatoti nepiemēroja Administratīvā procesa likuma 15. pantu. Faktiskie un tiesiskie apstākļi mēdz būt ļoti dažādi, tāpēc jāņem vērā katra cilvēka apstākļi. Likumā ir dota iespēja cilvēkam, ņemot vērā apstākļus un

pierādot, ka attiecībā uz viņu nosacījums ir atceļams, panākt, lai aprobežojums tiktu atcelts.

[5.2] Tiesa nav piemērojusi Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 109. pantu un nav ņēmusi vērā, ka pensionāram un viņa tiesībām ir piešķirta konstitucionālas vērtības nozīme.

Ir nozīme tam, ka pieteicējs nedzīvo divistabu dzīvoklī. Satversmes 116. pants neparedz ierobežot tās 109. pantā noteiktās tiesības, jo sevišķi ar aprobežojumiem (platība un istabu skaits), kuri likumos nav minēti mājokļa pabalsta aprēķināšanai. Pieteicējs prasa aprēķināt pabalstu, ņemot vērā visu platību, kas ir mazāk, nekā apmaksāt visu platību, kā norādīts spriedumā.

[5.3] Nav piemērots Satversmes tiesas 2001. gada 13. marta spriedumā lietā Nr. 2000-08-0109 secinātais, ka Satversmes 109. pantā norādītās tiesības, kuras paredzētas arī pensionāriem, ir tiesības, kurām ir konstitucionāla vērtība un no kurām nevar atteikties. Tiesības nedrīkst būt tikai deklaratīvas. Nozīme ir izdevumiem, ne platībai un istabu skaitam.

[5.4] Nav piemērots Satversmes 116. pants, kas neparedz Satversmes 109. pantā norādīto tiesību ierobežošanu ar platību un istabu skaitu, ja izdevumi ir samērīgi.

[5.5] Nav piemērots Administratīvā procesa likuma 11. pants un 17. panta piektā daļa. Personai nelabvēlīgu administratīvo aktu ar ierobežojumu, piemēram, par istabu skaitu un platību, nevar pieņemt bez Satversmes un likuma pilnvarojuma, ja izdevumi ir samērīgi.

[5.6] Nav piemērots Palīdzības likuma 36. panta pirmās daļas otrais punkts. Tiesa nepamatoti uzskata, ka šajā normā aprakstītā telpa nav tādu pamatvajadzību kā mājoklis nodrošināšanai, jo pārsniedz 32 m^2, vēlāk 50 m^2, un tehniskiem aspektiem (apgaismojums, apkure, kanalizācija) nozīmes nav. Pieteicējs uzskata, ka likuma „Par sociālo drošību" 9. pantā norādītajam piemērotam mājoklim jāatbilst likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā" 16. pantam, nevis tikai jāierobežo platība.

[5.7] Par likumu, kas noteic ārējo normatīvo aktu struktūru, tiesa nav sniegusi informāciju. Tiesa nepamatoti uzskatījusi, ka, ja sociālie jautājumi regulējami ar īpašiem likumiem, tad tiem ir augstāks juridiskais spēks par speciālajām normām un nav jāpakļaujas šajā pantā noteiktajam. Sociālo tiesību regulējošajos likumos nav dota ārējo normatīvo aktu sastāvdaļas definīcija, bet Civillikumā tā ir, tāpēc tā arī jāpiemēro. Taču tiesa nav piemērojusi Civillikuma 1404., 1469., 1470., 1471., 1472. pantu par ārējo normatīvo aktu kā tiesību akta un darījuma sastāvdaļām, kā to paredz Administratīvā procesa likuma 15. panta septītā daļa.

[5.8] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par Sociālo drošību" $2.^1$ pantu, uzskatot, ka vecums nedod pensionāram priekšroku tiesību saņemšanai. Šajā pantā rakstīts par aizliegumu diskriminēt palīdzības saņēmēju, arī pensionāru, no iestādes puses, nevis par priekšroku tiesību saņemšanai. Iespējams, tiesa domājusi par vienlīdzības principu, taču tajā ir doma, ka lēmuma pieņemšana ir atkarīga no faktiskiem un tiesiskiem lietas apstākļiem. Tātad arī vecumam ir nozīme.

[5.9] Par tiesas atsaukšanos uz valsts resursiem – pensionāram tiesības noteiktas galvenokārt ar Satversmes 109. pantu, tās ierobežot nevar. Izdevumiem ir jābūt tiesību realizācijas nosacījumiem, bet ne platībai un istabu skaitam, kas atspoguļo mājokļa struktūru, nevis nosaka izdevumu apmēru. Pieteicējs neuzskata, ka šie kritēriji nebūtu jāņem vērā, bet norāda, ka nav jāatņem iespēja saņemt palīdzību Satversmē norādītam iesniedzējam, ja viņš nepārsniedz tiesību aktos noteikto vai aprēķināto izdevumu apmēru. Pieteicējam palīdzības saņemšana iespējama tikai, ja mājokļa pabalsts tiek aprēķināts, ņemot vērā visu dzīvokļa platību.

[5.10] Palīdzības likums deleģē Ministru kabinetam noteikt izdevumu pozīcijas un mājokļa pabalsta aprēķināšanas kārtību, nevis mājokļa platības un istabu skaita pozīcijas. „Minimālās normas" nenozīmē „pēc iespējas mazākas", bet gan, ka tās nevar samazināt. Pašvaldība tās var palielināt.

[5.11] Pieteicējs nepiekrīt, ka saistošo noteikumu Nr. 49 pielikuma 1.2.2. apakšpunkts ir izņēmums, jo tās ir Satversmes 109. pantā nostiprinātās personas tiesības uz nodrošinājumu vecumā realizācijas norma. Tāpat pieteicējs nepiekrīt, ka šajā normā norādītie kritēriji ir kumulatīvi.

[6] Dienests paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota. Pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, tiesa ir vispusīgi un detalizēti vērtējusi visus aspektus saistībā ar dienesta un departamenta lēmumiem.

[7] Departaments paskaidrojumā par apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota. Pirmās instances tiesas spriedums ir pamatots un juridiski korekts. Pieteicējs nav izteicis jaunus argumentus, kurus departaments un pirmās instances tiesa nebūtu izvērtējusi.

[8] Pieteicējs divos papildu paskaidrojumos atkārto jau iepriekš lietā izteiktos argumentus un papildus norāda turpmāk minēto.

Mājokļa pabalsts ir samazināts gan ar aprēķināšanas kārtības parametriem, gan ar likuma deleģējumu Ministru kabinetam noteikt izdevumu griestus. Tāpēc nevar runāt par visu ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu kompensāciju pilnā apmērā. Aprēķinot mājokļa pabalstu, ņemot vērā izdevumus par 32 m^2 vai 50 m^2, pabalsts tiek nesamērīgi samazināts, faktiski to atņemot. Cilvēktiesību ierobežojums, ja tas tiesības pēc būtības atņem, nav samērīgs. Pieteicējs norāda uz atšķirību starp izdevumu segšanu pilnā apmērā un mājokļa pabalsta aprēķināšanu par visu platību. Pieteicējs norāda, ka pabalsta apmēru samazina arī īres un apkures maksājumu neesamība. Pensionāram īrniekam izmaksā pabalstu par īri un apsaimniekošanas maksājumiem, līdz ar to netiek ievērots atšķirīgas attieksmes mantisku iemeslu dēļ aizliegums. Sociālās palīdzības mērķis ir ne tikai segt ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, bet arī sniegt atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai un krīzes situācijās. Pabalsts ir paredzēts, lai palīdzētu segt izdevumus, kuri saistīti ar to, lai pieteicējs būtu nodrošināts ar piemērotu dzīvokli. Nevis palīdzības saņēmējam jācīnās, lai atrastu risinājumu, bet palīdzības sniedzējam, noskaidrojot klienta vajadzības, ir jāpiedāvā problēmas risinājumi pēc iespējas pilnīgāk.

Strikti izpildot noteikumus, var diskriminēt personu. Pieteicējs norāda arī uz problēmām ar mitrām sienām, kuru dēļ viņam nākas ciest, jo par ekspertu izsaukšanu un labojumu veikšanu ir jāmaksā. Pieteicējs salīdzina, cik daudz no izdevumiem sedz īrniekiem, un norāda, cik maz izdevumu par dzīvokli ir viņam, ņemot vērā, ka nav apkures, nav īres maksas, ir zemi apsaimniekošanas izdevumi. Pieteicēja ieskatā būtu jāpiešķir nozīme kopējiem maksājumiem, nevis platībām vai likmēm. Tiesības uz nodrošinājumu vecumā pieteicējam garantē valsts ar Satversmes 109. pantu, nevis bērni. Palīdzības saņēmējs ir mājsaimniecība, nevis ģimene. Pieteicēja ieskatā, ja viņam mājokļa pabalstu aprēķinātu, ņemot vērā visu dzīvokļa platību, tā apmērs tāpat būtu mazāks, nekā citiem, līdz ar to tas neradītu apdraudējumu pašvaldības iespējām sniegt palīdzību.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 302. panta pirmā daļa paredz, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Apelācijas tiesvedība ierosināta par Administratīvās rajona tiesas 2024. gada 29. maija spriedumu daļā. Apgabaltiesa konstatē, ka apelācijas sūdzībā pieteicējs iebilst pret minēto spriedumu daļā, kurā mājokļa pabalsts nav aprēķināts, ņemot vērā visu dzīvokļa platību, un lūdz uzlikt atbildētājai pienākumu aprēķināt mājokļa pabalstu par visu platību (sk. *lietas 4. sējuma 71.–83. lapu*). Pie minētā pieteicējs pieturas arī papildu iesniegtajos paskaidrojumos (sk. *lietas 4. sējuma 112.–120. un 128.–140. lapu*).

Pieteicējs nav pārsūdzējis spriedumu tajā daļā, kur viņa prasījumi noraidīti citu iemeslu dēļ, tostarp daļā par pabalsta piešķiršanu par 2022. gada janvāri.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa precizē, ka pieteicējs ir pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ciktāl mājokļa pabalsts par 2022. gada februāri–jūniju un 2022. gada oktobri–2024. gada martu nav piešķirts, ņemot vērā visu dzīvokļa platību.

[10] Satversmes 109. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.

Satversmes 1. pantā ietvertais no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais cilvēka cieņas princips, tiesiskas valsts princips, sociāli atbildīgas valsts princips un valsts ilgtspējīgas attīstības princips kopsakarā ar 109. pantā ietvertajām pamattiesībām uz sociālo palīdzību paredz valstij pienākumu gadījumos, kad persona nespēj sev nodrošināt līdzekļus tādai dzīvei, kas atbilstu cilvēka cieņai, nodrošināt šai personai sociālo palīdzību un sniegt to tādējādi, lai radītu personai iespēju veidot cilvēka cieņai atbilstošu dzīvi (sk. *Satversmes tiesas 2020. gada 16. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-25-03 11.2. punktu*). Valsts nevar un nedrīkst iestāties personas vietā un pieņemt tās vietā lēmumus, bet var vienīgi veicināt personas patstāvību un personisko attīstību, radot ikvienai personai iespēju nodrošināt sevi patstāvīgi, izmantot savas prasmes un pilnveidoties. Tomēr personas pamattiesības uz cilvēka cieņas aizsardzību gadījumos, kad persona nespēj sev nodrošināt līdzekļus cilvēka cieņai atbilstošai dzīvei, liedz valstij atstāt šādu personu novārtā (sal. sk. *turpat, 18. punktu*). Vienlaikus tas neizslēdz personas pienākumu, cik vien tas ir saprātīgi sagaidāms tās spēju robežās, rūpēties pašai par sevi un nodrošināt cilvēka cienīgu dzīvi. Tikai tad, ja pati persona to nespēj, valstij ir pienākums sniegt sociālo palīdzību uz sabiedrības solidaritātes pamata (sal. sk. *Satversmes tiesas 2023. gada 5. oktobra sprieduma lietā Nr. 2022-34-01 11. punktu*).

Tiesības uz sociālo palīdzību konkretizētas Palīdzības likumā (*šeit un turpmāk redakcijā, kas bija spēkā brīdī, kad pieteicējs vērsās dienestā ar iesniegumiem*). Šā likuma 9. panta pirmā daļa noteic, ka pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarētā personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību.

Atbilstoši Palīdzības likuma 32. pantam sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu ienākumus garantētā minimālā ienākumu sliekšņa līmenī un segtu ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, kā arī sniegt atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai un krīzes situācijās. Minētā likuma 35. panta pirmā daļa noteica, ka pamata sociālās palīdzības pabalsti ir: 1) garantētā minimālā ienākuma pabalsts – materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai; 2) mājokļa pabalsts – materiāls atbalsts ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai.

Palīdzības likuma 35. panta trešajā daļā ir uzskaitīti izdevumi, kurus ņem vērā mājokļa pabalsta apmēra aprēķinā. Minētā panta ceturtā daļa noteic, kā mājokļa pabalsta apmērs ir aprēķināms. Ar likuma 36. panta piekto daļu ministru kabinetam deleģēts noteikt, mājokļa pabalsta aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtību un izdevumu pozīciju minimālās normas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai. Vienlaikus norādīts, ka pašvaldība saistošajos noteikumos var paredzēt labvēlīgākus nosacījumus. Attiecīgi ar noteikumiem Nr. 809 un saistošajiem noteikumiem Nr. 49, vēlāk ar saistošajiem noteikumiem Nr. 220, ir noteikta mājokļa pabalsta aprēķināšanas, piešķiršanas un izmaksas kārtība un izdevumu pozīciju minimālās normas mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai.

[11] Apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības kopsakarā ar apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem, atzīst, ka pirmās instances tiesa, pārbaudot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, sprieduma pārsūdzētajā daļā ir atbilstoši novērtējusi pieteicēja situāciju, pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, tostarp pamatoti atzīstot, ka tiesību normas paredz normatīvo mājokļa platību 32 m^2, vēlāk 50 m^2, kuru ņem vērā, aprēķinot mājokļa pabalstu, kā arī veikusi pareizus aprēķinus. Pirmās instances tiesa ir nonākusi pie pareiziem secinājumiem, kas ir pilnīgi un pietiekami. Tādēļ apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances spriedumā šajā daļā izteiktajai motivācijai un atkārtoti to nenorāda.

Papildus attiecībā uz apelācijas sūdzībā izteiktajiem iebildumiem apgabaltiesa norāda turpmāko.

[12] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs apelācijas sūdzībā pārsvarā norāda tādus pašus iebildumus un argumentus, kādus izvirzīja pirmās instances tiesā un kuri tās spriedumā ir pareizi novērtēti. Tas, ka pieteicējam ir cits viedoklis par tiesību normu interpretāciju un to, kādam vajadzētu būt tiesiskajam regulējumam, un viņš tādēļ nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumam, nenozīmē, ka tā lietu ir izspriedusi nepareizi.

[13] Pieteicējs apelācijas sūdzībā uzsver Satversmes 109. un 116. pantu, norādot, ka viņam kā pensionāram ir tiesības uz nodrošinājumu vecumā, kuras ierobežot nevar.

Nenoliedzot Satversmes 109. pantā paredzēto pienākumu valstij atbalstīt pensionārus un sniegt tiem palīdzību, kad pati persona nespēj to pienācīgi nodrošināt, apgabaltiesa norāda, ka minētā Satversmes norma neizceļ pensionārus

pāri citām personu grupām, kam ir paredzētas tiesības uz sociālo nodrošinājumu – tostarp darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos –, bet garantē ikvienam tiesības uz sociālo nodrošinājumu, kad tas nepieciešams. Tādēļ pirmās instances tiesa pamatoti norādīja, ka personas piederība kādai noteiktai sociālai grupai (pensionārs, invalīds u. tml.) saskaņā ar sociālo tiesību regulējumu netiek uzskatīta par priekšrocību sociālās palīdzības saņemšanā (ciktāl no tiesību normām neizriet kādi īpaši gadījumi, kad minētajam apstāklim var būt nozīme).

Tāpat apgabaltiesa norāda, ka Satversmes 116. pants neparedz stingrākus nosacījumus 109. pantā noteikto tiesību ierobežošanai. Minētais pants uz 109. pantā noteiktajām tiesībām neattiecas. Turklāt palīdzības apjoms ir arī atkarīgs no valsts un pašvaldības resursu daudzuma, tāpēc palīdzība mājokļa jautājumos pēc būtības nevar tikt sniegta neierobežotā apjomā. Līdz ar to pieteicējs nepamatoti iebilst par to, ka pirmās instances tiesa nav piemērojusi Satversmes 116. pantu un ka ir ierobežojusi tiesības, kuras vispār nedrīkst ierobežot.

[14] Pieteicējs nepamatoti uzskata, ka viņa tiesības uz sociālo palīdzību ierobežotas un pieteikums noraidīts bez likuma pilnvarojuma un ka tiesa nav ņēmusi vērā ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju vai nav pareizi piemērojusi normas to savstarpējo pretrunu gadījumā. Kā jau norādīts šā sprieduma 10. punktā, likumdevējs ir pilnvarojis Ministru kabinetu noteikt gan mājokļa pabalsta aprēķināšanas kārtību, gan aprēķinā izmantojamās izdevumu pozīciju minimālās normas, kuras iestādes un tiesa pareizi piemēroja. Pretēji pieteicēja norādītajam Civillikuma normas par tiesiskiem darījumiem šajā lietā nav jāpiemēro, jo tās nav publisko tiesību normas un neregulē sociālās palīdzības jautājumus, bet gan attiecas uz darījumiem, no kuriem izriet civiltiesiska rakstura saistību tiesības.

Pieteicējs uzskata, ka pabalsta aprēķinā ir jāņem vērā visa dzīvokļa platība. Taču no likumdevēja deleģējuma neizriet viens konkrēts veids, tieši kā Ministru kabinetam izdevumu pozīciju minimālās normas nosakāmas. Tādēļ tas, ka noteiktās izdevumu pozīciju minimālās normas nevis aprobežo katru no izdevumiem vienīgi ar konkrētu summu, bet gan paredz ierobežojumā ņemt vērā arī konkrētu platību no katra mājokļa kopējās platības, ir Ministru kabineta izvēle, kādā veidā noteikt robežas izdevumiem, kurus ņem vērā aprēķinā. Attiecīgi, piemērojot spēkā esošās tiesību normas, pieteicēja gadījumā pabalsta aprēķinā nav pamata ņemt vērā visa dzīvokļa platību.

Savukārt gadījumi, kad tiesību normas pieļauj mājokļu pabalsta aprēķinā ņemt vērā visu mājokļa platību, neskatoties uz tā apjomu, saskaņā ar noteikumiem Nr. 809, saistošajiem noteikumiem Nr. 49 un saistošajiem noteikumiem Nr. 220 ir atsevišķi konkrētām prasībām atbilstoši mājokļi, kas neattiecas uz pieteicēja gadījumu. No to rakstura ir redzams, ka tie būs mazas platības mājokļi, proti, vienistabas vai divistabu, bet ar papildu nosacījumiem. Tas, ka pieteicējs nepiekrīt, ka šajos gadījumos būtu kumulatīvi jāņem vērā visi attiecīgajā tiesību normā norādītie priekšnoteikumi, nav pamats pieteikuma apmierināšanai. Piemēram, pieteicēja minētajā saistošo noteikumu Nr. 49 pielikuma 1.2.2. apakšpunktā norādīts, ka pabalstu aprēķina par visu platību, ja *divistabu* mājoklī dzīvo un dzīvesvietu deklarējusi viena vai vairākas personas, kuras sasniegušas valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamo vecumu. Tāpēc tas vien, ka pieteicējs ir pensionārs, nav pietiekami, lai saņemtu mājokļu pabalstu par dzīvokli, kurā ir 11 telpas (istabas).

[15] Pieteicējs norāda, ka būtu jāņem vērā katra cilvēka faktiskie apstākļi.

Apgabaltiesa nekonstatē, ka tiesiskā regulējuma ietvaros nebūtu ņemti vērā pieteicēja faktiskie apstākļi. Proti, ir gan atbilstoši noteikti pieteicēja ienākumi, gan novērtēti viņa izdevumi un noteikta to daļa, kura atbilst tiesību normās noteiktajām izdevumu pozīciju normām, kas izmantojama mājokļa pabalsta aprēķinā.

Apgabaltiesa arī konstatē, ka vairākos periodos pieteicējam mājokļa pabalsts ir piešķirts, kas apliecina, ka pie konkrētiem faktiskajiem apstākļiem viņš arī faktiski saņem sociālo palīdzību. Tātad pabalsta saņemšana nav liegta arī tiem, kam dzīvoklis ir lielāks nekā divistabu. Tas, ka citos periodos pēc aprēķiniem pabalsts pieteicējam nepienākas vai arī tas, ka tā apmērs ir mazāks, nekā viņš to vēlētos un nekā viņam jāmaksā par mājokli, ir sekas tam, par kāda apjoma mājokli pieteicējs pabalstu prasa.

Pirmās instances tiesas spriedumā pamatoti uzsvērts, ka saskaņā ar likuma „Par sociālo drošību” 9. pantu personai ir tiesības uz pabalstu ar *piemērota* dzīvokļa nodrošināšanu saistīto izdevumu segšanai. Taču pieteicēja dzīvoklis vairākas reizes pārsniedz normatīvo platību, kas atzīta par atbilstošu personas pamatvajadzību nodrošināšanai,

pieteicējs tur dzīvo viens, nespējot to apmaksāt, tādēļ tas nav atzīstams par *piemērotu* dzīvokli vienai personai likuma „Par sociālo drošību” 9. panta izpratnē.

Pieteicējs argumentē, ka attiecībā uz dzīvokļa piemērotību būtu jāskatās atbilstoši likuma „Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 16. pantā norādītajiem tehniskajiem aspektiem, nevis pēc tā platības. Apgabaltiesa nenoliedz, ka minētajā normā ir aprakstītas īpašības, kas raksturo telpu kā dzīvošanai derīgu. Tomēr jāņem vērā, ka minētajā pantā tiek norādītas prasības, kādām ir jāatbilst telpai, kuru pašvaldība drīkst izīrēt personām, kurām ir sniedzama attiecīgā sociālā palīdzība. Proti, šī norma aizsargā personas, lai tām sociālās palīdzības veidā netiktu izīrēta dzīvošanai nederīga telpa, piemēram, tāda, kas nav apgaismojama. Savukārt pieteicējs izskatāmajā lietā nepretendē uz pašvaldības dzīvokli. Viņa gadījumā sociālā palīdzība tiek sniegta mājokļa pabalsta veidā par izdevumiem, kas rodas par pašam piederošu mājokli. Atbilstoši minētā likuma 25. pantam mājokļa pabalstu kā pamata sociālās palīdzības pabalstu pašvaldība piešķir Palīdzības likumā noteiktajā kārtībā. Tātad – arī atbilstoši Palīdzības likumā norādītajiem ierobežojumiem, tostarp Ministru kabinetam deleģētajām nosakāmajām izdevumu pozīciju minimālajām normām mājokļa pabalsta apmēra aprēķināšanai.

Pieteicējs salīdzina, cik lielu pabalstu saņem citas personas, kuras mājokli īrē, un norāda, ka viņam toties neveidojas dažas no izdevumu pozīcijām, savukārt citas ir nelielas. Apgabaltiesa norāda, ka minētais salīdzinājums nav korekts. Proti, ja pieteicējam būtu lielāki izdevumi par konkrētajām pozīcijām, tad attiecīgi viņš saņemtu arī lielāku mājokļa pabalstu. Tas, ka pieteicējam maksājumi ir izdevīgi un mazāki nekā citiem, nenozīmē, ka tāpēc vien viņam varētu izmaksāt lielāku pabalstu, jo pabalstu piešķiršana nav naudas līdzekļu izdalīšana, bet gan atbilstoša palīdzība izdevumu segšanai par piemērotu mājokli. Izdevumu segšana par daudzas reizes lielāku mājokli nekā citām personām, kurām arī nepieciešama sociālā palīdzība, nebūs ne vienlīdzīga attieksme, ne saimnieciska pašvaldības rīcība.

Tāpat tas, ka pensionāram, kurš īrē dzīvokli, izmaksā pabalstu arī par īres izdevumiem, ko pieteicējam savukārt nesedz, jo viņam pieder dzīvoklis, pretēji pieteicēja viedoklim nav diskriminācija un atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpums. Minēto gadījumu pamatā ir atšķirīgi faktiskie apstākļi (proti, papildu izdevumu pozīcija, kura vienai personai veidojas, bet otrai vispār nav), nevis atšķirīga attieksme pret personām mantiskā stāvokļa dēļ. Tāpat arī tas, ka pieteicējam tiek atteikts aprēķināt mājokļa pabalstu par visu dzīvokļa platību, nav saistāms ar viņa kā pensionāra statusu un nav uzskatāms par atšķirīgu attieksmi vecuma dēļ.

[16] Pieteicējs norāda, ka sociālās palīdzības mērķis ir ne tikai segt ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, bet arī sniegt atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai un krīzes situācijās. Tāpat norāda, ka palīdzības sniedzējam, noskaidrojot klienta vajadzības, ir jāpiedāvā problēmas risinājumi, nevis viņam tie jācenšas atrast pašam. Pieteicējs norāda arī uz sliktajiem dzīves apstākļiem dzīvoklī un problēmām ar mitrām sienām, kuru dēļ viņam rodas papildu izdevumi. Tāpat pieteicējs norāda, ka viņam netika piešķirts mājokļa pabalsts par visu dzīvokļa platību arī citos periodos 2024. un 2025. gadā.

Administratīvā procesa likuma 302. panta otrā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā.

Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa norāda, ka izskatāmajā lietā tiek vērtēts, vai pieteicējam pamatoti tika atteikts mājokļa pabalsts par visu dzīvokļa platību konkrētos periodos, par kuriem pieteicējs vērsās ar prasījumiem pirmās instances tiesā. Tas, vai pieteicējam pienākas mājokļa pabalsts par citiem periodiem, cita veida sociālais atbalsts vai ko viņam darīt ar sava īpašuma slikto tehnisko stāvokli, nav šajā tiesvedībā risināms jautājums.

[17] Ņemot vērā iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā, ciktāl mājokļa pabalsts nav noteikts, ņemot vērā visu dzīvokļa platību, ir pareizs, bet pieteikums šajā daļā ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307., 309. pantu, 329. panta pirmo daļu un 331. panta pirmo daļu, apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumus daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /Persona A/ tiktu piešķirts mājokļa pabalsts par 2022. gada februāri un 2023. gada jūniju, ņemot vērā visu mājokļa platību, un par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /Persona A/ tiktu piešķirts lielāks mājokļa pabalsts par laika periodu no 2022. gada marta līdz 2022. gada jūnijam, no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada maijam un no 2023. gada jūlija līdz 2024. gada martam, ņemot vērā visu mājokļa platību.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

I. Dambe S. Gintere L.
Vīnkalna